

3. Постанова Вищого господарського суду України від 08.10.2007 року у справі № 2/435. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.arbitr.gov.ua/docs/28_1738632.html

4. Смолин Г.В. Господарське право України. Особлива частина: навчальний посібник / Г.В. Смолин. – Л. : ЛДУВС, 2010. – 580 с.

5. Вінник О.М. Інвестиційне право : навчальний посібник / О.М. Вінник. – К.: Юридична думка, 2005. – 568 с.

6. Кафарський В.В. Інвестиційні договори в Україні: поняття, види, зміст, правове регулювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / В.В. Кафарський; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2006. – 20 с.

7. Про концесії: Закон України від 16.07.1999 № 997-XIV // Відомості Верховної ради України. – 1999. – № 41. – Ст. 372.

Пелешок П.А.

студент II курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю н., доцент, доцент кафедри

конституційного, адміністративного та фінансового права

Росоляк О.Б.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

Протягом усіх років незалежності України держава намагається побудувати ефективну систему управління, яка б забезпечувала ефективний розвиток територій [7]. На мою думку це питання зараз є досить актуальним для нашої держави тому я розгляну дану тему в аспекті всіх подій, які зараз відбуваються в країні. В Україні зараз війна і багато політиків і науковців пов'язують з недостатністю повноважень які є на місцях, а також недостатності фінансових ресурсів для створення матеріальної бази місцевого самоврядування. Враховуючи складну економічну, політичну, воєнну ситуацію, 28 грудня 2014 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» [5]. Цим самим було розпочато черговий етап бюджетної децентралізації. Питання вічне – Європа впродовж останнього століття також знаходиться в пошуках ефективної системи функціонування місцевого самоврядування, тому зараз ми можемо говорити про окремі аспекти реформування місцевого самоврядування [6]. Важлива роль також належить, умовам, за яких відбувається процес децентралізації, а саме тимчасовій окупації окремих територій та умов воєнної агресії, при яких процес бюджетної децентралізації можна розцінювати як один з методів налагодження відносин з тимчасово окупованими територіями [2]. Проте реформа не є завершеною, оскільки адміністративно-територіальний устрій України залишився ще радянського зразка, а система виконавчої влади і органів місцевого самоврядування створені на основі вертикальної системи

прийняття рішень. Тобто місцеві органи влади у питанні формування і використання фондів грошових коштів не є незалежними від центральної влади [3].

Метою даної статті є аналіз бюджетної децентралізації, як одного з методів реалізації державної бюджетної політики. Місцеве самоврядування в Україні — це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади (жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста) самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Під поняттям «бюджетної децентралізації» розуміють процес передачі повноважень (функцій, компетентності, відповідальності) від центральних органів влади до місцевих [2]. Іншими словами, це є перерозподіл функцій і повноважень єдиної державної влади між відповідними органами державної влади з одного боку, і органами регіонального (місцевого) самоврядування з іншого боку. Тобто таким чином центральні органи влади намагаються перекласти частину власних функцій на органи місцевого самоврядування з метою кращого надання суспільних послуг на основі принципу субсидіарності [5]. Центральні органи влади обмежуються лише виконанням загальнодержавних функцій, які не враховують особистих інтересів громадян, а лише інтереси суспільства, в той час як максимально враховувати інтереси громадян, які проживають на певній території і об'єднані у територіальні громади, повинні органи місцевого самоврядування на основі сформованих ними фондів фінансових ресурсів [6]. Територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що перебуває в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх здійснення; встановлюють місцеві податки та збори; забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їхніх результатів; утворюють, реорганізують і ліквідовують комунальні підприємства, організації та установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, які за законом віднесені до їхньої компетенції [5]. Бюджетна децентралізація передбачатиме наступні шляхи надходжень до місцевих бюджетів:

1) збільшення відрахування до держбюджету з рентної плати за користування надрами (крім нафти і природного газу) з 50% до 75% [5];

2) передача до місцевих бюджетів акцизного податку від реалізації через роздрібні мережі пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, нафтопродуктів, біодизеля і скрапленого газу, надходжень від ліцензій на право експорту, імпорту та оптової торгівлі алкогольною та тютюною

продукцією [2];

3) збільшення відсотку зарахування екологічного податку з 35 до 80%, при цьому 55% будуть направлятися в обласні бюджети, а 25% – до районних бюджетів і бюджетів міст обласного значення [5];

4) розширення з 2015 року бази оподаткування податку на нерухомість шляхом включення до оподаткування комерційного (нежитлового) майна [6].

Проте таке розширення дохідної частини місцевих бюджетів має ряд недоліків. Так платниками рентної плати є лише активні легальні та офіційно зареєстровані користувачі надр, в той час як користувачі найбільш прибуткових природних ресурсів (бурштин) не платять нічого не лише до державного, але і до місцевих бюджетів [3]. Легалізація такого виду діяльності дозволила б суттєво збільшити як місцеві бюджети територій видобутку, так і державний бюджет України. Першим кроком у цьому питанні можна вважати затвердження Верховною Радою України проекту Закону України «Про видобування та реалізацію бурштину», де передбачена спрощена процедура отримання договору на оренду земельної ділянки і видобуток бурштину старательськими артілями, а також процедуру реалізації сировини на бурштиновій біржі [2].

Але давайте мислити реально! Попри підтримку уряду щодо проведення децентралізації та схвальні відгуки і прогнози світових лідерів щодо цього питання, я вважаю, що децентралізація не приживеться в Україні в умовах тотальної корупції на всіх рівнях державного управління. Напевно одним з найцікавіших питань при проведенні децентралізації для місцевих чиновників – є питання формування і наповнення місцевих бюджетів. А як відомо українські чиновники дуже люблять гроші і готові їх красти і в день і в ночі, тому децентралізація в бюджетному процесі на мою думку буде не вигідна, оскільки не чисті на руку місцеві підприємці зможуть на місцях домовлятися з місцевою владою і ухилятися від сплати податків в реальному розмірі. Тобто корупційні схеми лише видозміняться. Моя думка є такою різкою бо я сам проживаю в сільській місцевості і не давно я і мої односельчани дізналися, що наше село, як і 10 інших – об'єднали в одну територіальну громаду в рамках реформи про децентралізацію. Здавало б ся, що має бути лише одна сільська рада на 11 сіл, але деякі вже ліквідовані сільські ради досі працюють і працівники цих рад, які вже по 10-15 років там працюють продовжують отримувати з державного бюджету заробітні плати. Люди, які працюють вже більше 10 років на своїх посадах, і за допомогою яких було не законно приватизовано сотні гектарів людської землі стануть лише знаряддям в руках корумпованих чиновників для свої брудних операцій. За весь час відколи існує наша територіальна громада «нова» влада нічого не зробила і напевне не збирається робити, бо навіть людей на збори не покликали і не представилися їх лише було видно коли проходила передвиборча кампанія. Дороги як були розбиті так і є, сільські клуби як розвалювалися

так і далі розвалюються і так далі. Про такі випадки можна ще багато говорити, але це вже в контексті іншої теми. Ось така на мою думку справжня децентралізація (в тому числі і у бюджетному процесі) без красивих визначень і слів. На основі вище викладеного приходжу до висновку, що в Україні відбувається «децентралізація корупції на місцях».

Підбиваючи підсумки даної роботи хотів би зазначити кілька основних напрямів покращення подальшої бюджетної децентралізації.

1. Посилення ролі територіальної громади у процесі здійснення бюджетних видатків (не лише здійснення видатків має забезпечуватися актуальними потребами громади, але і контроль за здійсненням таких видатків, у тому числі контроль за якістю послуг, на які спрямовані видатки [6]).

2. Мінімальні витрати на адміністрування місцевих податків і зборів, основними платниками яких мають бути всі користувачі суспільних благ на конкретній території [4].

3. Відміна обов'язковості вилучення коштів з місцевих бюджетів у разі перевиконання дохідної частини. Таке перевиконання доцільніше спрямовувати на фінансування короткострокових програм розвитку або нагальних потреб території [6].

4. Закріплення бюджетних послуг за тим рівнем влади, який є максимально наближеним до кінцевого споживача і який зможе постійно контролювати стан надання таких послуг [1].

5. Незалежне прийняття місцевих бюджетів від державного бюджету без врахування обсягів трансфертів, обсяги яких мають визначатися виходячи з балансу доходів і видатків місцевих бюджетів для їх збалансування. Тобто спочатку необхідно затвердити місцевий бюджет з власними доходами і видатками, а потім компенсацію різниці необхідно закласти у державному бюджеті [3].

Список використаних джерел

1. Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про видобування та реалізацію бурштину» від 23.04.2015 № 357-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/357-19>

2. Субботович Ю. Л. Бюджетна децентралізація та зміцнення фінансів органів місцевого самоврядування / Ю. Л. Субботович // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2013. – № 13. – С. 44-46.

3. Чи бути в Бюджеті-2015 децентралізації? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slovoidilo.ua/articles/6675/2014-12-30/byt-li-v-byudzhete-2015-decentralizacii.html>

4. Проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо бюджетної децентралізації)» (реєстр. № 4435а від 08.08.2014), внесений Кабінетом Міністрів України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51901;

5. Ярьсько: «Бюджетна децентралізація – це не додаткові субвенції із збереженням «схем». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2015/01/16/521924/>

6. З «небес» на землю. Як має виглядати бюджетна децентралізація в Україні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/finances/z-nebes-na-zemlyu-yak-maye-viglyadati-byudzhetna-decentralizaciya-v-ukrayini-_.html

7. Децентралізація влади – «За» та «Проти». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://m--p.com/detsentralizatsiya-vladi-za-ta-proti/>

Фігун Н.І.

студентка II курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри

конституційного, адміністративного та фінансового права ТНЕУ

Росоляк О.Б.

НОРМАТИВНИЙ ТА НАУКОВИЙ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПОДАТКОВИЙ ОБОВ'ЯЗОК»

Поняття податкового обов'язку є однією з основних категорій фінансового права. У ст. 67 Конституції України зазначається: «Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом» [1]. Важливість даного інституту можна пояснити тим, що основна частина доходів держави формується за рахунок виконання усіма конституційно встановленого обов'язку зі сплати податків та зборів в порядку і розмірах, встановлених спеціальним законом.

Визначення податкового обов'язку, його виникнення, зміну та припинення досліджували ряд вчених, зокрема Л. Воронова, Н. Воротіна, М.Кармаліта, Л. Касьяненко, І. Криницький, М. Кучерявенко, Н. Онищук, О.Орлюк, Н. Пришва, Л. Савченко, В. Федоров та інші.

Метою даного наукового дослідження є з'ясування поняття податковий обов'язок, його виконання та припинення на основі Податкового кодексу України.

У п. 36.1 ст. 36 Податкового кодексу (далі – ПК) під «податковим обов'язком визнається обов'язок платника податку обчислити, задекларувати та/або сплатити суму податку та збору в порядку і строки, визначені цим Кодексом, законами з питань митної справи» [2]. Науковці та практикуючі юристи звертають увагу на недосконалість конструкції «та/або», яка свідчить про те, що наявність всіх трьох складових передбачених у законодавчому визначенні не є обов'язковою для формування цілісної категорії податкового обов'язку.

Ускладнюється дана проблема тим, що у п. 38. 1 ст. 38 ПК зазначається, що «виконанням податкового обов'язку визнається сплата в повному обсязі платником відповідних сум податкових зобов'язань у встановлений податковим законодавством строк» [2], тобто у суть виконання податкового обов'язку не включається обчислення і